

Michelle Visser
Opstand

2014
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Voorwoord

Terwijl ik de laatste hand leg aan mijn manuscript, lees ik op internet en in de krant dat Nederland de komende twee jaar een uitgebreid feestprogramma te wachten staat om ‘tweehonderd jaar koninkrijk’ te vieren. Ik ben benieuwd hoeveel aandacht er zal zijn voor de nare kanten van de heerschappij van koning Willem I.

Zelf stuitte ik daar bij toeval op in *De Bosatlas van de geschiedenis van Nederland*. In enkele alinea's wordt de opstand van de Zuidelijke Nederlanden uit de doeken gedaan: [...] *Op 25 augustus 1830 breekt in Brussel een opstand uit. Een poging om deze te onderdrukken loopt op niets uit. Er vallen meer dan duizend doden. Op 4 oktober roepen de zuidelijke Nederlanders de onafhankelijke staat België uit. Willem I reageert met een beschieting van Antwerpen, waarbij de stad grotendeels wordt verwoest.*[...]

Ik viel bijna van mijn stoel toen ik dat las. Ik kon amper geloven dat dit was gebeurd en dat ik er nog nooit van had gehoord. Ik wist meteen dat ik het onderwerp voor mijn tweede boek had gevonden.

Eerst moest ik uitzoeken wat er precies gebeurd was, maar dat bleek lastig. Het is niet verwonderlijk dat ik nog nooit van de opstand in België had gehoord, want geschiedenisboeken besteden er niet of uiterst sum-

mier aandacht aan; ook de boeken die ik er in de Antwerpse boekhandels op nasloeg. Uiteindelijk wist ik via de bibliotheek het boekje *'Dan liever de lucht in!'* *Jan van Speijk en de Belgische Opstand* (Uitgeverij Verloren, 2000) te achterhalen. Dat gaf me eindelijk de achtergrondinformatie die ik nodig had om mijn verhaal te kunnen verzinnen en opschrijven.

Vanwege de leesbaarheid heb ik ervoor gekozen om het in deze roman over 'Holland' te hebben wanneer het de Noordelijke Nederlanden betreft.

November 2013

Proloog

Antwerpen, 5 februari 1831

Er blaast een ijskoude wind door de straten van de Belgische stad. Karlijn trekt haar schouders hoog op en stopt haar handen in de zakken van haar mantel, maar de kou laat zich niet buitensluiten. De mensen om haar heen hebben haast en besteden geen aandacht aan haar. Terwijl ze zo onopvallend mogelijk haar weg zoekt door de onbekende stad, struikelt ze over een steen en schaaft de punt van haar schoen. ‘Verdorie!’

Ze krimpt ineen en drukt haar vingers tegen haar lippen. Schichtig kijkt ze om zich heen, maar ze ziet geen boze of argwanende blikken.

Niet voor het eerst sinds ze die dag uit de reiskoets stapte, vraagt ze zich af of wat ze doet niet heel erg dom is. Zelfs voor haar. Ze weet toch dat noorderlingen in België niet meer welkom zijn? En ze kan het de Antwerpenaars niet kwalijk nemen – een blik op de beschadigde en uitgebrande gebouwen die het resultaat zijn van het bombardement van enkele maanden geleden, roepen afschuw en schaamte bij haar op. Afschuw vanwege alle gewonden en doden die zijn gevallen en vanwege de ravage die de beschieting in een groot deel van de stad heeft aangericht. En schaamte omdat het Hollanders waren die Antwerpen hebben

aangevallen. Haar eigen volk. Als de zaken omgekeerd waren, als Utrecht door Belgen was beschoten, had zij de Belgen ook wel kunnen wurgen.

Ze dwingt die gedachte naar een uithoek van haar brein. Ze is hier. Punt. En ze is hier niet voor niets. Bovendien kan ze terugvallen op haar kennis van de Franse taal, de taal van haar overleden moeder. Met een beetje geluk en als ze verstandig te werk gaat, heeft niemand in de gaten dat ze uit het noorden komt.

Karlijn strekt haar rug en loopt verder.

Twee armoedig geklede mannen zijn in het portiek van een groot huis weggedoken, in een poging uit de klauwen van de ijzige rukwind te blijven. Ze lijken op elkaar en op soortgelijke kerels die in Utrechtse steegjes rondhangen: met een ongezonde huidskleur, een alerte blik in de ogen en een vale jas om hun magere lijf. Karlijn negeert ze, maar ze voelt hun blikken prikken.

‘Bonjour,’ mompelt ze in het voorbijgaan.

Voor het eerst in haar leven wenst ze dat ze beter haar best had gedaan tijdens de lessen Frans die ze van haar vader moest volgen. ‘Al weer? Ik wil helemaal geen Frans leren,’ jengelde ze keer op keer.

‘Als je groter bent, zul je blij zijn dat je de taal van je moeder beheerst. En nu niet meer zeuren.’ Dat was steevast vaders antwoord, en dan zat er niets anders op dan met een norse trek op haar gezicht, aan de zijde

van haar brave zus, gehoorzaam naar het huis van die naar look riekende Française aan de Utrechtse Vrouwjuttenstraat te gaan.

Niemand had toen kunnen bevroeden dat de zussen die talenkennis ooit nodig zouden hebben om zonder kleerscheuren in het vijandelijke België te kunnen verblijven.

Karlijn merkt dat de haartjes op haar arm overeind komen, maar negeert het gevoel zoals ze de starende mannen negeert.

Ze draait zich pas om wanneer ze achter zich rennende voetstappen hoort. Die komen snel dichterbij en ze stapt achteruit, drukt haar rug tegen de muur en haar trillende handen tegen haar borst in een belachelijke poging zichzelf te beschermen. Terwijl ze haar hart voelt bonzen, rent het groepje arbeiders haar voorbij. De twee mannen in het portiek roepen hun iets na en krijgen een antwoord in een accent dat Karlijn niet goed verstaat. Ze vangt iets op over een boot en ze hoort hen de Schelde noemen, maar wat precies de oorzaak is van hun opwindning begrijpt ze niet. Het is voor de twee mannen echter voldoende reden om hun beschut-
te plek te verlaten en er eveneens de pas in te zetten. Ze spurten weg in de richting van de buitenste stadsrand, waar de rivier stroomt.

Voor ze zelf weer in beweging komt, schiet er een zwarte veeg voor Karlijns voeten langs en ze slaakt

een gil. Zwetend en trillend kijkt ze de kat na die in een steeg verdwijnt.

Ophouden nu, roept ze zichzelf boos tot de orde. Kom op, je bent hier met een reden.

Die reden is Gijs, de man van wie ze houdt. Tenminste, dat zou kunnen. Daar moet ze achter zien te komen. Wat ze zeker weet is dat ze niet houdt van Rein, de man die haar vader voor haar heeft uitgekozen. De man voor wie ze in een opwelling is weggevlucht uit haar geboortestad Utrecht, en alles wat haar vertrouwd is heeft achtergelaten.

Ze is eigenlijk op weg naar Brussel, waar haar getrouwde zus Sabine woont en waar ze onderdak hoopt te vinden nu haar leven op zijn kop staat. Maar de weg van Utrecht naar Brussel voert langs Antwerpen en zo kwam de gedachte bij haar op om hier op zoek te gaan naar Gijs. Stoere Gijs. Bij de herinnering aan zijn geur, zijn lichaamswarmte, zijn gespierde armen en zijn kus sluit ze een moment haar ogen en wordt elk flintertje twijfel over haar aanwezigheid hier verdreven. Eén brief heeft ze van hem gehad als antwoord op haar eigen hartstochtelijke epistel. Hij schreef uitgebreid maar zonder een woord van liefde, en zonder terug te komen op hun gepassioneerde kus in haar vaders drukkerij. Het leek bijna alsof hij vergeten was wat ze hadden gedeeld. Hij schreef alleen maar over de citadel van Antwerpen waar hij was gelegerd, en

over zijn waardering voor ene kapitein Van Speijk, op wiens boot hij wilde dienen.

Ze heeft de brief in woede en teleurstelling vernietigd, maar de inhoud staat nog altijd in haar geheugen gegrift. En ze weet zeker dat er meer moet zijn, dat Gijs meer voor haar moet voelen dan uit zijn brief bleek. Wanneer ze terugdenkt aan al die keren dat ze samen in de drukkerij stonden, zij aan zij bij een stapel drukwerk, en aan hun gesprekjes en vooral aan die keer dat hij zijn handen in haar zij zette en haar lachend boven zich uit tilde, dan weet ze dat Gijs en zij voor elkaar bestemd zijn. Dus moet ze hem vinden.

Vastberaden begint ze weer te lopen in de richting van de rivier, waar ze misschien Nederlandse soldaten zal vinden bij wie ze kan informeren naar de man die ze zoekt.

Wanneer ze een kruising nadert, schiet uit de andere straat nog eens een tiental mannen voorbij. Ze dragen hamers en andere werktuigen als wapens, en hun gezichten staan grimmig. Twee vrouwen volgen hen; ze zien er al even onverzettelijk uit als die kerels.

Het is niet pluis, dat is zeker. Misschien zou Karlijn moeten omkeren en weglopen van wat er staat te gebeuren. Ze zou terug kunnen gaan naar het plein waar de diligence haar heeft afgezet en op de volgende kunnen wachten om zo snel mogelijk naar haar zus in Brussel door te reizen. Maar ze is hier nu, in Antwer-

pen, dicht bij Gijs, die haar een verklaring schuldig is en haar hopelijk opnieuw zal kussen, en die een uitweg uit haar benarde situatie thuis zal bieden. De kans is misschien klein, maar van verstandig gedrag is ze nog niet vaak beschuldigd, dus zet Karlijn haar tocht voort. Ondanks alles is ze bovendien nieuwsgierig naar de oorzaak van de onrust. Waar rennen die mensen naartoe?

Ze ruikt het water al voor ze de Schelde ziet, en ze zet er een sukkeldrafje in. Ze slaat een hoek om en dan liggen de kade, de rivier en het vlakke land aan de overzijde van de Schelde voor haar. De wind heeft hier vrij spel en jaagt feller dan ooit over land en water. Steeds meer lokken haar hebben zich onder Karlijns hoed vandaan geworsteld en slaan als zweepjes tegen haar wangen en hals.

De grauwe Schelde, waarin nog restanten van het winters drijven, stroomt ruw door zijn bedding. Bruin-grijze schuimkoppen dansen op de golven en spatten tegen een schip dat steeds weer tegen de kant aan stoot. Het is een grote boot, volgeladen met mannen die paniekerig over het dek snellen en schreeuwen tegen de Belgen die zich op de kade hebben verzameld. Nog steeds stromen de mensen vanuit de stad toe. Karlijn ziet arbeiders met geharde koppen en stevige vuisten, en gewapende leden van de burgerwacht die elkaar